

348 **DOMINICA X.**

tam reprobatur, dicēs: Populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longe est à me. Tales tempore iudicij, quia sine fructu boni operis clamabunt: Domine domine, aperi nobis, audire merebuntur: Amē dico uobis, nescio uos. Qui ergo uult intrare in regnū cælorum, non solum scire desideret quid uelit deus, sed etiam implere quod iubet. quia sicut dominus ait in euangelio: Beati qui audiunt uerbum dei, & custodiunt illud. Et iterum discipulis: Scitis hæc, beati eritis, si feceritis ea.

DOMINICA X.

Lucæ XVI.

In illo tempore dixit Iesus discipulis suis parabolam hæc: Homo quidam erat diuites, qui habebat uillicum. Et reliqua.

VSus sacre scripturæ est, ut aliquando iuxta literam sic quædam facta cõmemoret, ut tamen intellectum spiritualem in eis requirat, aliquãdo uero solummõ per similitudinem quædam proferranda commemoret, ut audientis animam ad intelligendum inuisibilia emolliat. Quod in euangelio frequentius inuenitur, ubi ex præcedenti admonitione similitudo nascitur, & ex eadem similitudine admo-

ditio subinfertur. Quod utrunq; in hac similitudine cognoscimus, si præcedentia & subsequenta diligentius consideremus. Nam cū accessissent publicani & peccatores ad Iesum ut audirent illum, & murmurent scribæ & pharisæi, ut supra euangelista retulit, posuit eis similitudinem centum ouium, & unius perditæ & inuentæ. Deinde adiunxit similitudinem decem drachmarum, gaudiumq; dixit esse in cælo super uno peccatore pœnitentiam agere. Tertiam quoque addidit similitudinem de prodigo filio, qui dissipauit substantiam suam cum meretricibus: postea uero q̄ egere cœpisset, misericorditer ac benigniter à patre susceptus est. Vbi cū ostendisset peccatores conuersos non solum non esse contemnendos, sed etiam recipiendos, ut animos discipulorum ad misericordiam prouocaret, conuersus ad illos, dixit: Homo quidam erat diues, qui habebat villicum. Ex qua similitudine exhortatio nata est, quā illa finita, dicit: Et ego uobis dico: Facite uobis amicos de mammona iniquitatis. Et reli. Sed quia hæc per similitudinem dicta sunt, quid spiritualiter significet, breuiter cōmemorare liber. Spiritualiter, homo iste deus omnipotēs est, de quo scriptum est: Homo est, & quis cognoscet eum? Et, Ecce ueniet deus & homo de domo Dauid. Qui bene diues esse dicit, quia apud illum sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi. Cuius diuitiarum magnitudinem nec ille considerare ualebat, qui postquam ad tertium cælum ductus fuerat, dicebat: O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ dei, quā incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles uisæ eius. Illius villici nos sumus quos ad imaginem & similitudinem suam creauit, q

Jeremi. 17

Rōm. 11

bus etiam sensum & intellectū præbuit. **Villicus** est à uilla nomen accepit, qui alienæ uillæ curam habere dinoscitur, quem nos œconomum, uel diuulgato sermone dispensatorem possumus appellare. Et reuera magnas suas diuitias deus omnipotens nobis cōmisit, quando rationalem sensum & intellectum cōmunem cū angelis præ ceteris creaturis tribuit. Male autem diuitias dñi nostri dispensamus, qñ sensum discretionis, quem ad usum boni accepimus, in usum conuertimus uitiorum. **Diffamamur** autem apud dominum, quod dissipemus bona ipsius, quia nō solum corda nostra cōspicit, cuius oculis nuda & aperta sunt omnia, ut uideat, si est intelligens, aut requirens deum, sed etiam ab angelis deputatis nostra opera die noctuq; illi nunciantur, sicut uiro iusto ab angelo dictum est: **Cum oraretis, ego obtuli orationes uestras ante deum.** Siue certe diffamamur apud dominum nostrum, quando ex nobis ipsius malam opinionē damus, in tantum, ut pudorem uel reuerentiam pijs mētibus ingeramus, ut simus de illis, quibus ait **Apostolus:** **Nomen dei per uos blasphematur inter gentes.** Sed nunquid semper male diuitias domini tractabimus? **Non.** **Audi sequētia.** **Et uocauit illum, & ait illi: Quid hoc audio de te? Redderationem uillicationis tuæ. Jam enim non poteris uillicare.** **Dupliciter** nos uocat deus in præsentī ad penitentiam, & in futuro ad iudicium. **Vocamur** ergo ad reddēdam rationem uillicationis nostræ, cum de præsentī uita ad eius iudicium ducimur, ubi non solum de opere, sed etiam de ocioso sermone rationem reddituri sumus. **Et** post hæc nō poterimus uillicare, quia post mortē (ut ait **Salomon**) nec opus, nec ratio,

Thobię. 12

nec sapientia, nec scientia apud inferos erit. Vnde per
 Psalmistam deo dicitur. In inferno autem quis confi-
 tebitur tibi: subauditur, nullus. Quibus exēplis terri-
 ti, imitemur uillicū, q̄ in futuro sibi prudenter p̄uidit,
 dicēs intra se: **Quid faciam**, quia dñs meus aufert a
 me uillicationē: **Fodere non ualeo mendicare erube-
 sco. Scio quid faciā**, ut cum amotus fuero a uillicatio-
 ne, recipiāt me in domos suas.] **Fodere rusticorū est**,
 mēdicare cōfusions. **Fodiendo em̄ agitur**, ut species
 terræ, quæ infra latet, extra appareat: & quæ exterius
 apparet, deorsum iaciāt. **Quid aut̄ p̄ fossionē, nisi con-
 fessio peccatorū designatur?** Sicut ergo fodiendo corda
 nostra exarantes, peccata quæ interius latent, p̄ con-
 fessionē aperimus. Et inde ea ante oculos dñi abscon-
 dimus, quod per cordis compunctiōnē ea ministris
 dei confitēdo pandimus, sicut uoce pœnitētis in Psal-
 mo legitur: **Delictū meum cognitū tibi feci. Et iterū:**
**Dixi, cōfitebor aduersum me iniustitiam meā domi-
 no, & tu remisisti impietate peccati mei.** Vnde in le-
 ge figuratiter præcipit, ut Israelitæ pergētes in itinere
 paxillos iuxta balteos ferrēt, & egressi adquire-
 da necessaria naturæ, fodientes in terrā stercora hu-
 mo operirent. **Sicut ergo per paxillos cordis cōpun-
 ctio, sic per stercora peccata designant̄, dicēte prophe-
 ta: Computruerūt iumenta in stercore suo. Iubemur**
 ergo paxillos habere iuxta balteos, ut quōtidiana pecca-
 ta quotidiana pœnitentia & compunctiōne fodiendo
 cooperiamus. **Mendicare enim, ut diximus, confusi-
 onis est, maxime illo pessimo genere mendicandi, q̄
 fatuas uirgines legimus mendicasse, quando pruden-
 tibus dixerūt: Date nobis de oleo uestro, quia lampa**

Dente. 31.

Joel. 1.

des nostræ extinguntur. Quibus dictum est: **Ne forte non sufficiat nobis & uobis, ite potius ad uendentes & emite uobis.** De quo genere pessimo mendicæ di etiam per Salomonem dicitur: Propter frigus piger arare noluit, mendicabit ergo æstate, & non dabitur ei, Ait ergo uillicus: [Fodere non ualeo, mendicare erubescio.] Quia post mortē nec fructuosam penitentiā de malis agere licebit, nec in bonis exercere, sicut uoce sapientiæ per Salomonem de reprobis dicitur: **Inuocabunt me, & non exaudiam, Mane cōsurgent, & nō inuenient me, eo quod exosam habuerint disciplinam, & timorē domini non susceperint, nec acquieuerint cōsilijs meis, & detraxerint uniuersæ correptioni meæ.** Igitur quia in die iudicii nullus locus penitendi, corrigendi uel emendandi esse poterit, ut diximus, necesse est ut dum in hoc seculo sumus & uiuimus, & nobis uacat, secundum **Apostolum, Dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes, maxime autē ad domesticos fidei.** Vnde nos dominus in euangelio admonet, dicēs: **Currite dum lucem habetis, ut non tenebræ uos comprehendant.** **Et iterum: Concorda cum aduersario tuo in uia. Et per Prophetam: Quærite dominū dum inueniri potest, inuocate eum dum prope est.** Hinc & **Apostolus** ait: **Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis.** **Nemini dantes ullam offensionem, ut non uituperetur ministerium nostrum. Sed in omnibus exhibeamus nosmetipsos, sicut dei ministros, in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustijs, in plagis, in carceribus, in seditionibus, in laboribus, in uigilijs, in ieiunijs, in castitate, in scientia, in longanimitate, in suauitate, in spiritu sancto, in charitate**

non ficta. Et Salomon: Quod cūq; potest manus tua
facere, instanter operare. Ante enim omnia & super
omnia, diem mortis ante oculos ponere debemus. Fa-
cile namq; contemnit omnia, qui se semp cogitat mo-
riturum. Vnde per eundem sapientem dicitur: In die
malorum ne immemor sis bonorum. Et iterum: In
omnibus uijs tuis memorare nouissima tua. Cōto-
caris itaq; singulis debitoribus domini sui.
dicebat primo: Quantum debes domino meo? At il-
le dixit: Centum cados olei. Dixitq; illi: Accipe cauti-
onem tuam & sede, cito scribe quinquaginta. Dein-
de alij dixit: Tu uero quantum debes? Qui ait: Centū
coros tritici. Dixitq; illi: Accipe literas tuas, & scribe
octoginta. ¶ In hoc uillico, quem dñs de uillicatu eij-
ciebat, non omnia debemus ad imitādum assumere.
Neq; enim aut dominis, aut extraneis fraudē aliquā
facere debemus, ut inde eleemosynas faciamus, sed
(ut superius diximus) ista per similitudinem dicūtur,
ut intelligamus, quia si laudari potuit is, qui fraudem
fecit, eo quod in futurum sibi prudenter prauiderit,
multo magis nos laudabiliores erimus, si de proprijs
substantijs largas eleemosynas fecerimus: & dum in
præsenti uiuimus, in futurum nobis prospexerimus,
sicut etiam de iudice iniquitatis, qui interpellabatur
à uidua, comparisonem duxit ad iudicem dñm, cui
nulla ex parte iudex iniquus conferēdus ē. *καδ' ο' ε' μ'*
græce, latine mensura est, tres urnas cōtinens, Corus
uero triginta modijs impletur. Quod ergo de centū
cadis olei quinquaginta, & de centū coris tritici octo-
ginta à debitoribus scribere fecit, hoc insinuat, quia
omnis qui de præteritis peccatis pœnitentiā agit, nō
solum in se peccantibus clementer dimittere debet,

sed etiam ex substantijs iuste acquisitis eleemosynas erogare. nec solū decimas & primitias (ut in lege præceptum est) dare, sed ex reliqua parte indigētibus ministrare. **Vel** certe, dimidium rerum suarum tribuere, sicut fecit **Zacheus**, qui cum suscepisset dominum **Luce. 19.** Iesum in domum suam, ait: **Dimidium rerum mearū do pauperibus, & si qd alicui tuli, in q̄druplum restituam.** **Et laudauit dominus uillicum iniquitatis, quia prudenter fecisset.** Quia filij huius seculi, prudētiores filijs lucis in generatione sua sunt.] **Nō** laudauit dominus uillicum iniquitatis, quod fraudē fecerat, sed quod sibi in futurum prudenter prauiderit, ut nos eius exemplo discamus, non hic habere manentem ciuitatem, sed futuram toto desiderio inquirere. **Filij seculi** dicuntur, qui hoc seculum mente & desiderio inhabitant. **Sicut enim filij lucis** dicuntur, qui inaccessibilem lucem, id est, deum toto corde diligunt: sic filij seculi huius uocantur, qui in seculi huius amore radices cordis plantauerunt, in quibus uoluntas esset sine fine peccandi, si possibilitas esset sine fine uiuendi, teste **Petro apostolo**, qui ait: **Cuius** quis opera facit, eius filius appellatur. **Ergo filij seculi**, prudētiores filijs lucis in generatione sua sunt, quia cum illi sint callidi, astuti & ingeniosi, deceptores, duplices animo: isti ē contrario simplices, humiles, puri, benigni, nescientes malum pro malo reddere: & sicut isti simplices sunt in malo, prudentes uero in bono: sic illi sapientes sunt ut faciant mala, bene autem facere nesciunt. **De quibus dominus ait:** **Va q̄ sapientes estis in oculis uestris, & corā uobisipsis prudentes.** **Qui recte in generatione sua prudentes dicuntur, quia tales non in generatione dei, sed in sua com**

POST PENTECOSTEN. 259

putantur, quia prudentia huius seculi, stultitia est apud deum, De qua prudentia Paulus apostolus ait, Prudentia carnis, mors est. Non enim de illis dicitur: Generatio rectorum benedicetur, sed potius inter eos enumerantur, de quibus scriptum est, Generatio prava & adultera. At uero de prudentia filiorum lucis dictum est: Illa autem quæ sursum est sapientia, primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suadibilis, in bonis consentiens. Finita autem similitudine, pius dominus ad nostram admonitionem sermonem conuertit, dicens: Et ego dico uobis: facite uobis amicos de mammona iniquitatis, ut cum defeceritis, recipiant uos in æterna tabernacula. Quam sententiam quidam ita intelligendam putauerunt, ut aliena rapere, & inde pauperibus tribuere, hoc esset amicos facere de mammona iniquitatis. Quod quantum sit absurdum, & à religione alienum, manifeste patet. Non enim deus omnipotens aliena rapere iubet, qui propria præcepit largiri: nec dignatur de rapinis eleemosynam suscipere, qui per Prophetam clamat: Qui aufert sacrificium de substantiis pauperum, quasi qui uictimam in conspectu patris sui filium. Vnde per quandam sapientem dicitur: Unus edificans, & alter destruens: unus orans, & alter maledicens, cuius uocem exaudivit deus: Mammona Hebraice uel Syriace, latine diuitiæ interpretantur, quia Punice mammon, lucrum dicitur. Mammona ergo iniquitatis, istæ diuitiæ uocantur, etiam ex iustitia acquisitæ, & quæ ex iure parentum succedunt: quia cum labore acquiruntur, & cum magna sollicitudine custodiuntur, & sine iniquitate aut uix, aut raro haberi possunt. Iubet ergo do-

minus amicos facere de mammona iniquitatis .i. de diuitijs cū labore acquisitis eleemosynā dare , ut (secundū qđ ait **Apostolus**) in præfenti uita pauperū in opiam diuitū abundantia suppleat: ut item in alia uita diuitū inopia, pauperū abundantia sit cōsolatio. **Amici**, q̄s de mammona iniquitatis facere iubemur, pauperes sunt & indigētes, quos deus p̄misit egere ad illorū purgationem & nostrā probationē. **Quos** nobis amicos facimus, qñ eorū nuditatē operimus, esurientem reficimus, sitim extinguimus, & in omnibus eorū necessitatibus subuenimus. **Qui** nos recipere dicunt in aeterna tabernacula, quia ille, p̄ eis nos receptorus est, q̄ ait: **Venite benedicti patris mei**, p̄cipite regnū, quod uobis paratū est ab origine mūdi. **Esuriui** em, & dedistis mihi manducare: situi, & dedistis mihi bibere: hospes eram, & collegistis me: nudus, & cooperuistis me: infirmus & in carcere, & uisitastis me. **Et** illis dicentibus: **Dñe**, qñ te uidimus esurientem, & paui mus: sitientem, & dedimus tibi potū: hospitem, & suscepimus te: nudum, & cooperuimus te: infirmum & in carcere, & uenim⁹ ad te: respōdet: **Amē** dico uobis, qđ diu uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. **Mos** amicos quia noluit habere ille diues, nō in aeterna tabernacula, sed in aeterna p̄cna positus, aiebat: **Pater** **Abraam**, miserere mei, & mitte **Lazarū** ut intingat extremū digiti sui in aqua, ut refrigeret linguā meam, quia crucior in hac flamma. **Aeterna** tabernacula, diuersæ retributiones sunt meritorū, quod dñs alibi declarat, dicens: In domo patris mei mansiones multæ sunt. **Audiat** ergo hoc diues, audiat **Christianus**, discat tribuere minima, ut possit accipere magnā. **Quia** q̄ in minimo fidelis est, ut dñs ait, & in magnō

Fidelis erit. Discat dare trāitoria, ut mereatur accipere aeterna. Suscipiat pauperem in domū suam, ut suscipi mereat a Christo in tabernacula sua. In his tabernaculis locum sibi optabat inuenire, qui dicebat: **Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo? aut quis requiescet in monte sancto tuo? Cui diuina uoce protinus responderur: Qui ingreditur sine macula & operatur iustitiam, qui loquitur ueritatem in corde suo, qui non egit dolū in lingua sua. Nec fecit pximo suo malum, & opprobriū nō accepit aduersus pximos suos. Ad nihilū deductus ē in cōspectu eius malign⁹, t̄i mētes aut̄ dñm glorificat. Qui iurat proximo suo, & non decipit: qui pecuniam suā non dedit ad usuram, & munera sup̄ innocentes nō accepit. Qui facit hæc, non mouebitur in æternum.** **Beatus enim** (ait **Propheta**) qui intelligit super egenū & pauperem, in die mala liberabit eum dominus. **Nam quantum uirtus elemosynæ ualeat, dominus manifestat, dicēs: Date elemosynam, & omnia munda sunt uobis. Et iterum: Cum facis prandium aut cœnā, noli inuitare eos qui te reinuitēt, sed uoca pauperes, & beatus eris, q̄a nō habent unde retribuant tibi. Et alibi: Sicut aqua extinguit ignem, ita elemosyna extinguit peccatum. Vnde iusti uir̄i uoce dicitur: Fiducia magna erit corā summo deo elemosyna, in om̄ibus faciētibus eā. Et iterum: Fili, elemosyna a morte liberat, & non patitur hominē intrare in tenebras. Et rursus: De sudet elemosyna in manu tua, donec inuenias iustum cui tradas eam. Et pauperes ergo iuxta possibilitatē suā elemosynas tribuere debent. Vnde bonus pater erudians filium suū, ait: Fili, si multū tibi fuerit, abundanter tribue: si autem exiguum, etiam exiguum libeter**

Psalm. 14

Psalm. 40

Luc. 14

Ecc. 30

Thob. 4

impartire. Neq; em̄ apud iustū iudicem excusatio de
 eleemosyna erit, qñ etiā pro calice aquæ frigidæ mer-
 cedē se promisit datur. **Aliter.** Quidā aut̄ hanc simili-
 tudinē in Paulo apostolo impletā intelligi uolūt hoc
 modo: **Homo** iste deus om̄ipotens est, q̄ habuit uil-
 licū, scilicet Paulum apostolū, cui diuitias suas dispen-
 sandas cōmisit, qñ secus pedes Gamalielis legis do-
 ctoris, iuxta ueritatē paternæ legis eum erudiuit. **Sed**
 male diuitias dñi sui tractauit, qñ legem carnaliter in-
 telligens, **Christianos** persecutus est intantū, ut acci-
 peret epistolas à principibus sacerdotū, ut quoscunq;
 inueniret huius uiaē uiros ac mulieres, uinctos p̄duce-
 ret in Ierusalem. **Diffamatus** est aut̄ apud dñm suum,
 quādo dictum est de eo: **Dñs**, audiui à multis de uiro
 hoc, quanta mala sanctis tuis fecerit in Ierusalem: &
 hic habet potestatem à principibus sacerdotū alligā-
 di om̄es, qui inuocant nomen tuū. **Cumq;** fama per-
 secutionis eius ad dñm ascendisset, pergente eo Da-
 mascum, uocauit illū dñs suus de cælo, & ait illi: **Sau-
 le Saule**, quid me persequeris? **Durū** est tibi contra sti-
 mulum calcitrare. **Quod** est dicere: **Quid** hoc audio
 de te? **Redde** rationem uillicationis tuæ. iam non
 poteris uillicare, id est, iudaizare. **Ac** si diceretur:
Quia usq; hodie legis doctor fuisti carnaliter, discipu-
 lus ueritatis incipies esse spiritualiter. **Uillicus** dicitur,
 qui super alienam uillam curam gerit. **Super** alienā
 quippe uillam curam gerebat Paulus, quādo legem
 p̄ Moysen datam carnaliter docebat. **Sed** ablata est
 ab eo uillicatio, quando carnalis lex non carnaliter,
 sed spiritualiter ei intelligi præcepta est. **Ait** autē uil-
 licus intra se: **Quid** faciā, quia dominus meus aufert à
 me uillicationem? **Quasi** diceret: **Quid** faciā, quia ma-

gister sui in carnali doctrina legis, & uillicus & discipulus cogor esse & operarius spiritalis legis: Fodere non ualeo, id est, doctrinam legis perscrutari per me in eis ipsum nequeo. Mendicare erubescio, quia fidem Christianitatis ab Anania, quæ discipulum habui, discere uereor. Scio quid faciam, ut cum amorus fuerò à uillicatione, recipiant me Christiani in domos suas, quos persecutus sum. Vocauitq; duos debitores domini sui, Iudæorum scilicet populum & gentium, qui ambo sub debito seu iugo peccati constricti tenebantur, sicut ait Apostolus: Non enim est distinctio Iudæi & Græci. Omnes enim peccauerunt, & egent gloria dei. Et uni præcepit de centum cadis olei, quinquaginta: & alteri de centum coris tritici, octoginta scribere. Octogenarius numerus ad fidem resurrectionis pertinet, quia dominus Iesus Christus octaua die à mortuis resurrexit. Quinquagenarius ad penitentiam, quoniam quinquagesimus Psalmus in penitentiâ est decantatus. Et quinquagesimus annus in lege Iubileus est dictus, id est, annus remissionis. Iudæorum ergo populo de centum coris tritici octoginta scribere fecit, quia resurrectionem CHRISTI eum credere docuit. Gentilem uero de cætenario ad quinquagenarium uocauit, quia per penitentiam pristina mala illius corrigere, & deo appropinquare docuit. Et laudauit dominus uillicum iniquitatis, quia prudenter fecisset, uidelicet Paulum apostolū, ex persecutore prædicatorem factum, in doctrina & prædicatione magnificauit, dicens de illo ad Ananiam: Vade, quia uas electionis mihi est iste, ut portet nomen meum coram gentibus & regibus, & filiis Israël, impleta propheta, quam Iacob olim, cum

360 ¶ DOMINICA XI.

benediceret filios suos, pphetauit, dicēs: **B**eniamin lupus rapax, mane cōedet prēdā, & uespere diuidet spolia. De tribu autē Benjamin Paulus apostolus fuit, ut ipse testatur. Qui uelut lupus rapax in persecutione Christianorū exarsit. Mane comedit prēdam, quia in adolescētia ecclesiam dei persecutus est. Vespere diuisit spolia, quia postquam ad fidem Christi conuersus ē, eos quos, de potestate diaboli uictor obtinuit, ad prādicandam fidem, quam prius persecutus fuerat, in diuersas nationes destinauit,

30 DOMINICA XI.
post Pentecosten Luca XIX.

¶ In illo tempore Cum appropinquaret Iesus Ierusalem, uidens ciuitatem, fleuit super illam, dicēs: Quia si cognouisses, & tu, Et reliqua,

In huius lectionis serie dominus Iesus Christ⁹ utrāq; suam naturam commendat, diuinam scilicet & humanam. Humanæ quippe naturæ indicium est, cum perituræ ciuitati usque ad fletum compatitur: diuinæ, cum eidem ciuitati, quæ uentura erāt, ut deus prādicat. Quasi homo templum ingressus ē, sed quasi deus uendētes & emētes de illo eiecit, dicēs: